27. 4. 2004

ID: 25454

Poučení podle § 119a o.s.ř.

Smyslem poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. je, ve vazbě na princip neúplné apelace v odvolacím řízení, poskytnout účastníkům ještě „poslední“ možnost ke splnění povinnosti tvrzení a důkazní povinnosti v řízení před soudem prvního stupně. Při tomto poučení musí předseda senátu respektovat a účastníkům věc takto vysvětlit, že podle § 118b, 118c a 175 odst. 4 věty první o. s. ř. bylo řízení koncentrováno již dříve a že možnost uvést v těchto věcech nové skutečnosti a důkazy vyplývá jen z výjimek ....

Smyslem poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. je, ve vazbě na princip neúplné apelace v odvolacím řízení, poskytnout účastníkům ještě „poslední“ možnost ke splnění povinnosti tvrzení a důkazní povinnosti v řízení před soudem prvního stupně. Při tomto poučení musí předseda senátu respektovat a účastníkům věc takto vysvětlit, že podle § 118b, 118c a 175 odst. 4 věty první o. s. ř. bylo řízení koncentrováno již dříve a že možnost uvést v těchto věcech nové skutečnosti a důkazy vyplývá jen z výjimek v těchto ustanoveních obsažených. Poučovací povinnost podle odstavce 1 směřuje jen vůči účastníkům, kteří jsou u jednání přítomni (osoby, které se jednání nezúčastnily, se toho, že jim nebylo poskytnuto poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. mohou úspěšně dovolávat jen tehdy, kdyby soud jednal v jejich nepřítomnosti v rozporu s § 101 odst. 3 o. s. ř.) a jeho poskytnutí musí být uvedeno v protokole o jednání. K řádné protokolaci tohoto úkonu soudu zpravidla postačuje, poznamená-li se v protokole s odkazem na ustanovení § 119a odst. 1, včetně údaje o tom, zda a jak účastníci (jejich zástupci) na poučení reagovali.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 715/2002, ze dne 19.3.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně G. C., s. r. o., zastoupené JUDr. K. K., advokátem, proti žalovanému Ing. S. Š., podnikateli, zastoupenému JUDr. P. B., advokátem, o zaplacení částky 60.039,10 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 7 C 112/2000, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 24. dubna 2002, č. j. 29 Co 12/2002-109, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 24. dubna 2002, č. j. 29 Co 12/2002-109 a rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 17. října 2001, č. j. 7 C 112/2000-87 se zrušují a věc se postupuje k dalšímu řízení Krajskému soudu v Praze jako soudu věcně příslušnému.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 17. října 2001, č.j. 7 C 112/2000-87, jímž bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobkyni 60.039,10 Kč s 18 % úrokem z prodlení od 15. ledna 1998 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení 20.689,- Kč, to vše do tří dnů od právní moci rozhodnutí, a dále žalovanému uložil zaplatit žalobkyni na nákladech odvolacího řízení částku 13.660,- Kč, k rukám jejího právního zástupce.

V odůvodnění rozsudku odvolací soud zejména uvedl, že se ztotožňuje se skutkovými a právními závěry soudu prvního stupně, dle kterých žalovaný jako objednatel uzavřel dne 24. listopadu 1997 s

žalobkyní jako zhotovitelkou na základě objednávky z 20. listopadu 1997 smlouvu o dílo ve smyslu § 536 a následujících obchodního zákoníku (zákon č. 513/1991 Sb., ve znění pozdějších změn a doplnění – dále též jen „obchodní zákoník“). Předmětem smlouvy byla dodávka a montáž kamerového systému s místem dodání čerpací stanice pohonných hmot M., za dohodnutou cenu. K předání díla došlo ve dnech 30. prosince 1997 a 5. ledna 1998 (dle předávacích protokolů), přičemž samotné převzetí díla žalovaným zpochybňováno nebylo, jelikož ten na předávací protokoly sám odkazoval.

Námitku žalovaného, že mu při jednání před soudem prvního stupně dne 17. října 2001 nebylo umožněno označit důkazy k prokázání jeho tvrzení, odvolací soud považoval za účelovou. Z protokolu o jednání před soudem prvního stupně ze dne 17. října 2001 je totiž zřejmé, že žalovaný byl soudem řádně poučen ve smyslu ustanovení § 118a odst. 3 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), aby navrhl a předložil důkazy k prokázání skutečnosti, že dílo vykazovalo vady, které žalovaný řádně a včas u žalobkyně v souladu s uzavřenou smlouvou reklamoval. Toto poučení vzal žalovaný výslovně na vědomí s tím, že soud bude při rozhodování ve věci vycházet z důkazů, které má k dispozici. Poté, co se žalovanému dostalo shora uvedeného poučení, vznesl námitku, že dílo nebylo řádně předáno, neboť na protokolech o předání není podepsán ani on, ani žádný z jeho pověřených pracovníků. Po opětovném poučení ze strany soudu prvního stupně, aby žalovaný „toto své tvrzení“ prokázal a navrhl příslušné důkazy, žalovaný navrhl k důkazu svůj účastnický výslech a dále výslech svědků - všech svých zaměstnanců, kteří na předmětné čerpací stanici v dané době pracovali. Žalovaným navržené důkazy soud prvního stupně „zamítl“, přičemž po následném poučení ve smyslu ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. žalovaný již další doplnění dokazování nenavrhoval.

Pokud v rámci odvolacího řízení žalovaný setrval na doplnění dokazování výslechem již v rámci řízení před soudem prvního stupně navržených svědků a v této souvislosti doplňoval, že jejich výpověďmi hodlá prokázat existenci vad díla a reklamaci těchto vad, ani odvolací soud žalovanému nevyhověl, a to s odkazem na skutečnost, že se mu dostalo ze strany soudu prvního stupně poučení ve smyslu ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř., a současně nebyly naplněny podmínky dle ustanovení § 205a o. s. ř. V tomto směru odvolací soud zdůrazňoval, že v rámci řízení před soudem prvního stupně „tito svědci byli navrhováni za účelem prokázání tvrzení žalovaného o nepředání díla“, a v odvolacím řízení za účelem „prokázání vad a jejich reklamace“. Současně odvolací soud odkazoval na smluvní ujednání účastníků o poskytnutí dvanáctiměsíční záruční lhůty a způsobu uplatnění reklamace, včetně toho, že v případě reklamace učiněné dopisem ze dne 11. března 1999, tato reklamace nesplňuje požadavek „na řádnou reklamaci“, dle ustanovení § 560 a násl. a § 429 až § 431 obchodního zákoníku.

S odkazem na správnost závěru soudu prvního stupně o neprokázání skutkových tvrzení žalovaným ohledně existence vad díla a jejich řádné reklamace v dvanáctiměsíční záruční době, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně, jímž byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobkyni sjednanou cenu díla, jakožto věcně správný potvrdil.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný včasné dovolání, jehož přípustnost odvozoval z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. ledna 2001.

Namítal, že rozhodnutí odvolacího soudu (i soudu prvního stupně) spočívá „na nesprávném právním posouzení věci, zkrácení dovolatele v jeho procesních právech a dále v nedostatečném hodnocení a provádění důkazů“. Poukazoval zejména na skutečnost, že mu nebylo soudem prvního stupně umožněno řádně označit veškeré důkazy k prokázání jeho tvrzení a pokud důkazy označil, jak učinil u

jednání dne 17. října 2001, bylo jejich provedení „zamítnuto“. Zdůrazňoval, že u jednání 17. října 2001, poté, co navrhl doplnit dokazování výslechem svědků, „soud vyžadoval“ ve lhůtě pěti minut přesné adresy všech svědků, čemuž žalovaný nebyl schopen vyhovět, když „bezpečnostní služba zakázala mobilem telefonovat z budovy soudu“. Uvedeným postupem soudu prvního stupně a následně i soudu odvolacího tak byl žalovaný (dovolatel) zkrácen na svých právech, když došlo k porušení zásady „rovnosti stran v procesu“, a současně „nabyl dojmu“, že spor probíhal v podjatém duchu. Žalovaným navrhované doplnění dokazování pak směřovalo k prokázání jeho tvrzení, že on, ani žádný z jeho pracovníků protokol o předání díla nepodepsal a dílo provedené žalobkyní nepřevzal. Zmíněnými důkazy dále hodlal prokazovat vadnost žalobkyní provedeného díla i průběh reklamace vad.

Proto dovolatel požaduje, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve vyjádření k dovolání navrhovala jeho odmítnutí jako bezdůvodného, se současným konstatováním, že dovolací námitky jsou ryze účelové. Potud odkazovala na skutečnost, že dílo bylo řádně předáno v místě sjednaném v uzavřené smlouvě o dílo – v provozovně žalovaného, zde bylo řádně instalováno a odzkoušeno a předávací protokol v provozovně žalovaného podepsal přítomný zaměstnanec žalovaného, přičemž převzetí díla rovněž potvrdil razítkem žalovaného a svým podpisem.

V souladu s body 1., 15. a 17. hlavy I., části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro dovolací řízení uplatní občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2001.

Nejvyšší soud se v prvé řadě zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání není založena ustanovením § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., když rozsudek odvolacího soudu není ve vztahu k rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé měnícím, ani ustanovením § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., když dovoláním napadeným rozsudkem odvolacího soudu bylo potvrzeno v pořadí prvé rozhodnutí soudu prvního stupně.

Zbývá posoudit přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Podle tohoto ustanovení je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je, že řešená právní otázka měla pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou právní otázku, na níž výrok odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení věci založen.

Dovolání může být ve smyslu citovaného ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právní otázky, ať již jde o výklad hmotného práva nebo procesních norem (jiné otázky, zejména posouzení správnosti a úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují), a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu.

Zásadní právní význam rozhodnutí odvolacího soudu Nejvyšší soud spatřuje – a dovolání tak má – podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. – za přípustné, ve výkladu ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 205a odst. 1 o. s. ř., zejména pokud jde o právní závěr odvolacího soudu, dle kterého soud prvního stupně splnil svou poučovací povinnost stanovenou § 119a odst. 1 o. s. ř., pročež se pro odvolací řízení uplatní zásada neúplné apelace.

Odvolací řízení je ovládáno principem tzv. neúplné apelace a skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jsou v odvolání proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé odvolacím důvodem, s výjimkou věcí uvedených v § 120 odst. 2 o. s. ř., pouze v případech taxativně vymezených v ustanovení § 205a odst. 1 písm. a) až e) o. s. ř. Východiskem tohoto principu tak je, že všechny účastníky navrhované důkazy potřebné k prokázání sporných právně významných skutkových tvrzení mají být zásadně provedeny v řízení před soudem prvního stupně, přičemž zákon ukládá účastníkům povinnost tvrdit všechny pro věc právně významné skutečnosti, které existovaly v době řízení před soudem prvního stupně a označit dostupné důkazy způsobilé k jejich prokázání (§ 79 odst. 1, § 101 odst. 1, § 120 odst. 1 o. s. ř.). O této povinnosti musí být účastník poučen podle potřeby v průběhu celého řízení (§ 5, § 101 a § 118a o. s. ř.) a před rozhodnutím ve věci samé (§ 119a odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. před skončením jednání je předseda senátu povinen, s výjimkou věcí uvedených v § 120 odst. 2, účastníky přítomné při jednání poučit, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a že důkazy musí být označeny dříve, než ve věci vyhlásí rozhodnutí, neboť později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem jen za podmínek uvedených v § 205a. Ustanovení § 118b, 118c a § 175 odst. 4 část první věty za středníkem tím nejsou dotčena.

Poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. musí být náležitě konkrétní a musí být účastníku poskytnuto v době, kdy to vyžaduje stav řízení. Poskytnutí poučení musí být rovněž uvedeno v protokole o jednání, a to způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, že bylo realizováno v souladu s ustanovením § 119a odst. 1 o. s. ř.

Skutečnost, že účastník řízení nebyl řádně poučen ve smyslu ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř., pak nachází svůj odraz v ustanovení § 205a odst. 1 písm. d) o. s. ř., podle kterého účastník v takovém případě není omezen zákazem uplatňování nových skutečností nebo důkazů, a odvolací soud tak přezkoumá rozsudek soudu prvního stupně i na základě těch skutečností a důkazů, které účastníkem v řízení před soudem prvního stupně uplatněny nebyly.

Dle obsahu spisu byl žalovaný u jednání 17. října 2001 soudem prvního stupně poučen, že „nesplnil bezezbytku svou povinnost vyplývající ze smlouvy o dílo, když včas a řádně v souladu se sjednanou záruční lhůtou neuplatnil nároky z vad předmětného díla“, a že „nejpozději do skončení dnešního jednání musí označit soudu jednoznačné důkazy buď k vyvrácení tvrzení žaloby o tom, že žalovaný nesplnil svou smluvní povinnost ze smlouvy o dílo, nebo k prokázání vlastního tvrzení v tom smyslu, že k předání díla nedošlo nikým z odpovědných pracovníků firmy žalovaného“. Po tomto poučení žalovaný navrhl doplnění dokazování výslechem svědků – všech svých zaměstnanců a svým účastnickým výslechem, a to k prokázání skutečnosti, že předávací protokol nepodepsal ani on, ani žádný z dalších zaměstnanců a oprávněných osob. Současně žalovaný vzal na vědomí poučení soudu, že „ke splnění povinnosti ve smyslu ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. v podobě řádného označení svědků, musí tyto identifikovat nejen jménem a příjmením, ale též jejich bydlištěm“.

Smyslem poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. je, ve vazbě na princip neúplné apelace v odvolacím řízení, poskytnout účastníkům ještě „poslední“ možnost ke splnění povinnosti tvrzení a důkazní povinnosti v řízení před soudem prvního stupně. Při tomto poučení musí předseda senátu respektovat a účastníkům věc takto vysvětlit, že podle § 118b, 118c a 175 odst. 4 věty první o. s. ř. bylo řízení koncentrováno již dříve a že možnost uvést v těchto věcech nové skutečnosti a důkazy vyplývá jen z výjimek v těchto ustanoveních obsažených. Poučovací povinnost podle odstavce 1 směřuje jen vůči účastníkům, kteří jsou u jednání přítomni (osoby, které se jednání nezúčastnily, se toho, že jim nebylo poskytnuto poučení podle § 119a odst. 1 o. s. ř. mohou úspěšně dovolávat jen tehdy, kdyby soud jednal v jejich nepřítomnosti v rozporu s § 101 odst. 3 o. s. ř.) a jeho poskytnutí musí být uvedeno v protokole o jednání. K řádné protokolaci tohoto úkonu soudu zpravidla postačuje, poznamená-li se v protokole s odkazem na ustanovení § 119a odst. 1, včetně údaje o tom, zda a jak účastníci (jejich zástupci) na poučení reagovali.

Textu ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. a zásadám formulovaným v předchozím odstavci však poučení, jehož se žalovanému soudem prvního stupně dostalo, neodpovídá. Nebyl totiž poučen o tom, že všechny rozhodné skutečnosti musí být uvedeny a důkazy musí být označeny dříve, než ve věci předseda senátu vyhlásí rozhodnutí.

Poučení, že všechny rozhodné skutečnosti a důkazy musí žalovaný uvést „do skončení jednání“, zákonnému poučení, že se tak musí stát „do vyhlášení rozhodnutí“, neodpovídá. To platí bez zřetele k tomu, že v závěru onoho „jednání“ k vyhlášení rozsudku došlo. Pro úplnost se dodává, že postup soudu prvního stupně byl procesně vadný i v tom, že adresátem (byť vadného) poučení nebyl rovněž přítomný žalobce; tato vada se však v dalším postupu řízení neprojevila a proto k ní správně nebylo přihlédnuto.

Závěr o nesplnění poučovací povinnosti soudem prvního stupně ve smyslu § 119a odst. 1 o. s. ř. znamená, že žalovaný měl možnost i v průběhu odvolacího řízení tvrdit nové skutečnosti a k těmto navrhovat důkazy, popřípadě navrhovat důkazy k prokázání těch skutkových tvrzení, k nimž doposud žádné důkazy nepřiřazoval, a odvolací soud byl povinen rozhodnutí soudu prvního stupně přezkoumat i na základě těchto nových skutečností či důkazů.

Pokud odvolací soud, vycházeje z nesprávného právního závěru, že žalovaný byl v intencích ustanovení § 119a odst. 1 o. s. ř. řádně poučen, „zamítl“ jeho důkazní návrhy (konkretizované v podaném odvolání) o existenci vad díla a jejich reklamaci, zatížil řízení jinou vadou, která v situaci,

kdy nešlo o zjevně nezpůsobilé důkazní návrhy, mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

Dovolací soud se dále zabýval otázkou, zda ve věci bylo rozhodováno věcně příslušnými soudy, když nedostatek věcné příslušnosti soudu by byl rovněž vadou řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci a k takové vadě (je-li dovolání přípustné) musí dovolací soud podle ustanovení § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. vždy přihlédnout.

Podle ustanovení bodu 2., hlavy I., části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, pro určení věcné a místní příslušnosti v řízeních, která byla zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se použijí dosavadní právní předpisy.

Podle ustanovení § 9 odst. 3 písm. a) bodu aa) občanského soudního řádu ve znění účinném ke dni podání žaloby, tj. k 30. květnu 2000, krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech obchodních spory z právních vztahů mezi podnikateli při jejich podnikatelské činnosti, jsou-li oba účastníci zapsáni v obchodním rejstříku; pro tyto účely mají banky postavení podnikatele zapsaného v obchodním rejstříku.

Jelikož dle úplných výpisů z obchodního rejstříku vedeného Městským soudem v Praze, oddílu C, vložky 13351 (ve vztahu k žalobkyni) a oddílu A, vložky 453 (ve vztahu k žalovanému) je nepochybné, že k datu zahájení řízení byli oba účastníci podnikateli zapsanými v obchodním rejstříku, přičemž v projednávané věci je předmětem sporu doplacení ceny díla (smlouva o dílo byla uzavřena v režimu obchodního zákoníku), byl k rozhodování o této věci v prvním stupni příslušný krajský soud.

Protože ve věci rozhodovaly soudy, které nebyly k rozhodování věcně příslušné, dovolací soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc postoupil k dalšímu řízení Krajskému soudu v Praze jako soudu věcně příslušnému (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem, odst. 3 a odst. 6 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Autonomie vůle (exkluzivně pro předplatitele)
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Střídavá péče (exkluzivně pro předplatitele)
- Styk dítěte s rodičem (exkluzivně pro předplatitele)
- Nesprávné poučení
- Nájem bytu
- Nároky pozůstalých (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Promlčení (exkluzivně pro předplatitele)

- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Doručování